

ผิดที่

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้ตั้งใจฟังธรรมนะ การฟังธรรมคือฟังสังขารม สังขารมคือสังขารมคือความจริง ความจริงอยู่ที่ไหนมันก็เป็นความจริง จะอยู่บนอากาศ อยู่บนที่ไหน อยู่ใต้บาดาลที่ไหน มันก็เป็นความจริง ความจริงเป็นความจริงอยู่วันยังค่ำ

นี่สังขารมมันเป็นความจริงใช่ไหม แต่จิตใจเรามันจอมปลอม จิตใจของเราเนี่ยกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจเรานี้มันจอมปลอม พอมันจอมปลอมนี้มันควบคุมหัวใจจนมันทุกขมันยากอยู่ขนาดนี้ ความจอมปลอมอันนี้ ถ้าความจอมปลอมอันนี้ เห็นใหม่ ที่เราบวชมานี้ เราบวชมาเพื่ออะไรล่ะ เราบวชมาเพื่อประพฤติกปฏิบัติใช่ไหม เราบวชมา เห็นใหม่ คุณิ เวลาเป็นฆราวาส เขามีรัตนตรัยหมายถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ของเขา เวลาเขาถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ของเขา เขาพยายามชวนชวายของเขา หาปัจจัยของเขาเพื่อเสียดละ เพื่อเป็นทานของเขา นี่เป็นทานของเขา

คนที่มีอำนาจวาสนา เห็นใหม่ คิดแต่จะมาบวช อยากมาบวช บวชอะไร บวชเป็นนักรบ นักรบแล้วรบกับใครล่ะ รบกับกิเลสตัดหาความทะยานอยากของตัวใจ แต่มันเอากิเลสตัดหาความทะยานอยากของตัวช่อนไว้ในหัวใจใจ แล้วก็แสดงออก แสดงออกว่า แหม โอ้อ่ามีราศี

นี่โอ้อ่าอะไร อันนั้นมันเป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น ความจริงนี้ความลับไม่มีในโลก ในหัวใจของเราความทุกข์ความยากที่มันเผาผลาญใจ อันนั้นมันเป็นความจริงอยู่แล้ว ถ้าความจริงอันนี้มันเป็นความจริง เราก็ต้องกล้าเผชิญหน้ากับความจริงอันนั้นสิ แต่ความจริงในใจของเราไม่กล้าสู้หน้ามัน โอ้อ่าความคิดเลวทรามในหัวใจ ไม่กล้าเผชิญหน้ามัน หันแต่ไปข้างนอก จะไปเหยียบย่ำหัวใจคนอื่น จะไปเหยียบย่ำหัวคนอื่น

คนอื่นนี้หัวของเขา ศีรษะของเขา เส้นผมของเขาอยู่บนหนังศีรษะของเขานี้ เขาเอาไว้อยู่บนบ่าของเขา ทำไมคิดจะเอาเท้าไปเหยียบหัวเขาละ เวลาออกไปข้างนอก แหม เก่งไปหมดเลย

มันเป็นปัญหาการเมือง คูการเมืองลี สัตว์มนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม พออยู่กัน ๒ คนมันก็มี การเมืองแล้ว ถ้ามีการเมือง ยากจะมีอำนาจเหนือคนอื่นทั้งนั้น เวลาที่มีอำนาจเหนือคนอื่น

เวลาบวชมาเป็นนักรบ รบกับอะไร รบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากของตัว ถ้าวรบกับ กิเลสตัณหาความทะยานอยากของตัว พยายามเข้าไปเผชิญหน้ากับมันสิ เข้าไปสู่หน้ากับมันสิ เข้า ไปเจอกับความจริงของมันสิ ทำไมไม่กล้าไปสู่หน้าเผชิญความจริงละ ก็ตัวเองก็ไม่รู้จัก ส่งออก ทั้งนั้น เวลาหันหน้าออกไป แหม จะเหยียบหัวเหยียบย่ำเขาไปทั่ว แต่เวลาเข้ามาหาตัวเองหาไม่เจอ

นี่ก็บวชมาทำไม บวชมาก็บวชมาเพื่อจะเข้ามาหากิเลสของตัว จะสู้กับมัน เห็นไหม นักรบๆ เวลาบรบกับอะไร ก็รบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเยาะเย้ยมารๆ เพราะอะไร ท่านชนะมารในหัวใจของท่านแล้ว แต่ของเราเห็นไหม เราก็ไป จำมา ศึกษามาๆ ศึกษามา เห็นไหม ศึกษามาแล้วก็มาสร้างภาพ เวลามันจะเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมา ตามความเป็นนั้นนะการสร้างภาพ เห็นไหม จิตเป็นจิต มันสักแต่ว่า ไม่มีสิ่งใดเลย ไอ้มันท่องจำ มันท่องจำมา เห็นไหม การท่องจำมา

คูลี ในการประพฤติปฏิบัติของเราเป็นสัญญา เวลาครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติ ปฏิบัติของท่านมา เวลาเป็นสัญญา เห็นไหม เทศนาว่าการแล้วนี้จะเทศนาว่าการ เวลาเทศนากับสิ่ง ใดที่มันเป็นความสำคัญ ท่านข้ามไปๆ เพราะอะไร เพราะเวลาฟังธรรม ฟังเทศน์ เห็นไหม เวลาฟัง เทศน์ในภาคปฏิบัติ เวลาฟังแล้วมันจะหาช่องทางของมันไป มันจับทุกเรื่อง แล้วมันจับแล้วนี้ เห็นไหม ไปไหนมาสามวาสองศอก

นี่ไปไหนมา ครูบาอาจารย์ท่านพูดอย่างหนึ่ง ท่านพยายามให้เราพยายามสร้างเนื้อสร้างตัว เห็นไหม พยายามชวนขวยขึ้นมาให้เป็นความจริงของเรา ในใจของเรา ไอ้เราคิดโพล่ไปเลยนะ คิดโพล่กลับหัวกลับหาง รู้ไปก่อน เห็นไปก่อน รู้จิตก่อน รู้คำตอบก่อนทุกอย่างเลย นี่นิพพาน ความว่าง แล้วก็ว่างหมดเลย แล้วว่างหมดไม่มีสิ่งใดเลย ไม่มีกิจจัญญา ไม่มีสังจัญญา ไม่มีการ กระทำใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีความเป็นจริงของเราเลย ไม่มีความจริงแล้วมันเกิดขึ้นมาในหัวใจนี้ได้ อย่างไร

สิ่งที่เกิดขึ้นมาความจำทั้งนั้นนะ เห็นไหม ท่องจำมาๆ ท่องจำอาการของมัน ครูบาอาจารย์ ที่ปฏิบัติก็ท่องจำของท่าน เวลาท่านว่าถึงการสิ่งใด เห็นไหม เวลาเราก็เอามาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ สร้างภาพขึ้นมาอย่างไร ก็ทำให้มันเหมือนไปอย่างนั้น มันไม่เป็นความจริงทั้งนั้น พอมันไม่เป็น

ความจริงขึ้นมา เห็นใหม่

แล้วเวลาตัวเองด้วยทฎฐิมานะ ก็ว่าเป็นความจริง ก็พูดเหมือนกัน ทำเหมือนกัน แต่ทำไมครูบาอาจารย์ท่านไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับๆ เพราะมันไม่มีเหตุไม่มีผล เพราะท่านทำของท่านมา ท่านรู้สัจจะความจริงของท่านมา เราไม่รู้สิ่งใดเลยแล้วจะให้มันเป็นอย่างนั้น มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร มันเป็นไปได้ไม่ได้ นี่มันผิดที่ผิดทางทั้งนั้น เวลามันผิดที่ผิดทาง มันขายก่อนซื้อ เวลาไม่ทำสิ่งใดมาเลย มันจะมีผลไปหมดเลย

แต่เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านมีของท่านมา ท่านทำของท่านมาตามความจริงของท่านมา ท่านสู้ของท่านมา ท่านปฏิบัติของท่านมาตามเป็นจริงอันนั้น มันถึงได้เกิดความจริงขึ้นมา แล้วเกิดความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ เพราะเกิดความจริงอันนั้น เวลาผู้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเขาไม่มีความจริงอย่างนี้ ใครจะเชื่อใจได้ มันเชื่อใจใครไม่ได้ทั้งสิ้น แต่มันต้องเป็นความจริงขึ้นมา

ถ้าความจริงเห็นใหม่ เวลาบวชมาก็บวชมาเพื่อเหตุนี้ บวชมา เห็นใหม่ เวลาบวชมาแล้วเราเป็นสังฆะ สังฆะมันเป็นสงฆ์ เห็นใหม่ สงฆ์ขึ้นมาแล้วเราอยู่ในกลุ่มสงฆ์ ในกลุ่มสงฆ์แล้วนี้ มันมีข้อวัตรปฏิบัติเพื่อให้มันมีความทฎฐิเสมอกัน มีความเห็นเสมอกัน ถ้ามีความเห็นเสมอกัน เห็นใหม่ ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาเราก้ทำร่วมกัน ใช้ร่วมกัน

แต่จิตนิสัยมันไม่เหมือนกันทั้งนั้น ความที่ไม่เหมือนกันจากภายใน เห็นใหม่ เราก้ต้องดูแลของเรา เราต้องมีสติปัญญาของเรา ต่อสู้กับความเป็นจริงในหัวใจของเราให้ได้ ถ้าต่อสู้กับความจริงในหัวใจของเราได้ มันจะเป็นความจริง เราต่อสู้ของเราไม่ได้เอง ถ้าเราต่อสู้ของเราไม่ได้เอง เห็นใหม่ ไม่ได้เองนี้แล้วยังกิเลสมันไหล เห็นใหม่ นี่ท่องจำมา มันผิดที่ผิดทาง ถ้ามันผิดที่ผิดทางนะ

มันเป็นความจริง ครูบาอาจารย์ของเราถ้ามีคุณธรรมนะ จิตที่มันเป็น มันมีสัจธรรม เห็นใหม่ สูงสุดสู่สามัญ สูงสุดน้อมลงต่ำนะ พระธรรมคานี้แหละ แต่เวลาใครไปเห็นนะ เห็นใหม่ คุณิ พระอัสสสิเวลาออกบิณฑบาต คุณเวลาพระสารีบุตรไปเห็นเข้า มันมีสติสัมปชัญญะขนาดนี้ ท่านต้องมีดีของท่าน ตามไปนะ ตามไปขอฟังธรรม เวลาไปขอฟังธรรมนะ ถามว่า

“ท่านบวชจากใคร ใครสอนท่านมา”

“โอย เราเป็นผู้บวชใหม่”

เราเป็นผู้บวชใหม่ ปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี ถ้าเป็นพวกกิเลสมันไม้แล้ว โอ๊ย คิษย์เอก เก่งมาก ท่านไม้ไม้เลยนะ ท่านอ่อนน้อมถ่อมตนของท่าน สูงสุดคู่สามัญ นี่สูงสุดคู่สามัญ มันเป็นความจริง ถ้าคนที่มีคุณธรรมในหัวใจ เห็นใหม่ ไม้เหยียบย่ำใครไปทั้งสิ้น การเหยียบย่ำนี่กิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้นนะ เวลามันโผล่ขึ้นมาในหัวใจของเรา เราต้องตบมันเลยละ ไอ้สิ่งนี้มันไม้สมควร เราก็ไม้ชอบ เราชอบคนที่โอภาปราศรัย เห็นใหม่ เราอยู่ด้วยกัน อยากให้คนพูดกับเราอย่ากระโชกโชกฮาก พูดกับเราให้พูดกับเราดีๆ เห็นใหม่ แล้วทำสิ่งใดก็มีน้ำใจต่อกัน เราก็หวังสิ่งนั้น

แล้วเราไปทำกับคนอื่นทำไม กับคนอื่นเราไปเหยียบย่ำเขาทำไม กับคนอื่นทำไมไปมองเขาเป็นอย่างนั้น แต่ทำไมเราไม้มีน้ำใจกับเขา เวลาเราเอง เรายังไม้ต้องการเลย ให้ใครพูดเหยียบย่ำเรา พูดกับเราก็พูดกับเราด้วยโอภาปราศรัย จะเอาสิ่งใดเราก็เจือจางกันได้ เราก็ไม้ชอบ แต่ทำไมเราไปเหยียบย่ำเขาละ ทำไมเราไม้มีสติปัญญาของเราเลย

ถ้ามีสติปัญญาของเรา นี่มันโผล่มา กิเลสตัดหาความทะยานอยาก ก็เราจะมาต่อสู้กับมัน ที่บวชมาก็บวชมาเพื่อเหตุนี้แหละ บวชมาเพื่อเอาชนะใจของตัวเอง ที่บวชมานี้ ถ้ามีคุณธรรมแล้วนี้ มันจะเอาชนะใจของตัวเอง หัวใจนี้ หัวใจที่มันเลวทราม หัวใจที่มันเร่ร่อนอยู่ที่นี่ เขาบวชมาเพื่อเหตุนี้ บวชมา เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติเข้าป่าเข้าเขาไปก็เพื่อเอาชนะตัวท่านเอง

นี่ก็เหมือนกัน เราบวชมาเราก็ต้องเอาชนะตัวของเรา ต้องเอาชนะใจของเรา หัวใจของเราที่ว่ามันโผล่ออกมา โผล่ออกมานี้ก็เป็นโอกาสที่เราจะได้สู้กับมัน ทำไมไม้สู้ ก็บวชมาเป็นนักรบไง นี่นักรบไง ถูกที่ถูทางเลยละ ถ้ามันทำถูกที่ถูทาง เห็นใหม่ มันก็เป็นความเพียรชอบ ถ้ามันผิดที่ผิดทาง มันกลับหัวกลับหาง มันกลับหัวกลับหางเพราะเราบวชมา เห็นใหม่ ปุ่ชชนคนหนา เพราะอะไร เราก็รู้อยู่แล้วว่าเราไม้รู้ ไม้เข้าใจเรื่องสภาวะจิตเลย เราไม้เข้าใจอาการของจิตเลย เราไม้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดเลย เราไม้เข้าใจเลยว่าเราเกิดมาจากไหน ที่บวชมานี้ เวลาบวชมานะงไปหมด บวชมาก็ไม้เข้าใจอะไรเลย แล้วก็จะมาทำความเข้าใจมานี้เลย

บวชมา เห็นใหม่ บวชมาก็เพื่อจะต่อสู้ เพื่อจะฝึกหัดของเรา จะทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้ว เห็นใหม่ สมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราก็ต่อสู้กับมัน เห็นใหม่ แยกแยะกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตัว ถ้ามันแยกแยะกิเลสตัดหาความทะยานอยากของตัว มันก็เกิดปัญญาขึ้น มันเกิดการกระทำขึ้น เห็นใหม่ มันก็เกิดกิจจญาณ สัจจญาณ เกิดจาก

สัจจะความจริงในหัวใจของเรา

ถ้ามันเกิดสัจจะญาณ กิจจะญาณขึ้นมา นั่นงานของเรา ถ้าทำเป็นแล้วนี่ ถ้าทำเป็น เห็นใหม่ นี่ทำเป็น ทำเป็นเพราะอะไร ทำเป็นเพราะมันมีมรรคมีผล มีมรรคมีผลก็มีการต่อสู้กันระหว่างธรรมะกับกิเลส เห็นใหม่ ธรรมะ ธรรมะที่สัจธรรมที่เราบวชมานี้ บวชมาเป็นภิกษุสงฆ์ เห็นใหม่ บวชมาอุปชฌาย์ยกเข้าหมู่ เป็นผู้ทรงศีล นี่ศีล สมาธิ ปัญญา เราบวชมาเป็นผู้ทรงศีล ศีล ๒๒๗ ศีล ๒๒๗ เรามีศีล เห็นใหม่ เราก็รักษาหัวใจของเรา นี่ความปกติของใจ ศีลจากภายใน แล้วเราพยายามทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันสงบแล้วมันมีฐานที่ตั้งแห่งการงาน มันมีฐานที่ตั้งแห่งการงาน เวลามันยกขึ้นสู่ เห็นใหม่ ยกขึ้นสู่ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง มันจะพิจารณาของมัน มันจับต้องของมัน พิจารณาของมัน ถ้ามันพิจารณาของมัน มันก็มีการมีงานไง ถ้ามีการมีงาน เห็นใหม่ ที่เราบวชมา บวชมานี้ เราไม่รู้เหนือไม่รู้ค้นสายปลายเหตุ ไม่รู้เหนือรู้ได้ ไม่รู้สิ่งใดเลย

แล้วเราจับผิดจับถูก มันผิดที่ผิดทาง แล้วบอกว่า เรามีคุณธรรม เรารู้ธรรม พุทธธรรมะกัน ธรรมะเวลาสนทนาธรรม เห็นใหม่ ธรรมสากัจฉา เราคุยธรรมะกัน คุยเพื่อปรึกษาหารือกัน ถ้าปรึกษาหารือกัน เราเป็นคนทุกข์ด้วยกัน เห็นใหม่ คนหลงทางมาด้วยกันก็ปรึกษากันว่าเราจะไปทางไหน เราจะเข้าช่องทางไหน ถ้าเราคุยกันด้วยเหตุด้วยผลมันคุยกันอย่างนี้ มันคุยเพื่อหาหนทาง

แต่เวลาคุยกันไปแล้วนี่ เวลาคุยกันไป เห็นใหม่ เวลาคนโน้นว่าคุยกันไป ก็ว่าคนนั้นพูดจริง คนนี้พูดไม่จริง ก็ดูถูกดูแคลนกัน มันเหมือนหมา หมามันหยอกมันเล่นกันเดี๋ยวมันก็กัดกัน ใต้นี้ก็เหมือนกันเวลาคุยธรรมะกันก็ธรรมสากัจฉา เราเป็นนักบวชด้วยกัน เห็นใหม่ แต่สุดท้ายแล้ว มันก็กัดกันไง กัดกันด้วยที่ว่ามันไม่เชื่อใจ เอ็งพูดเลยไป เอ็งพูดสูงไป เอ็งพูดต่ำไป ขัดแย้งกันไป เห็นใหม่ นี่ไง มันผิดที่ผิดทางไปหมดเลย

ถ้าผิดที่ผิดทางแล้วมันมีปัญหา มันมีปัญหา ปัญหาเพราะอะไร ปัญหาเพราะธรรมดาในหัวใจของเรามันก็มีกิเลสแฝงอยู่แล้ว กิเลสในใจของเรามันแฝงอยู่แล้วนะ แล้วธรรมสากัจฉา เขาพูดนี้พูดแสวงหาหนทางกัน เขาไม่ได้พูดไปเพื่อเหยียบย่ำกัน เขาไม่ได้พูดเพื่อไปกวนเอาความลังเลสงสัย เอาไปเป็นประเด็นเข้ามาพอกพูนหัวใจใจ เอาฟืนเอาไฟ ธรรมสากัจฉา เขาพูดสนทนาธรรมกันเพื่อเหตุเพื่อผล เพื่อสัจธรรม เพื่อความดี เพื่อหาหนทางออก ไม่ใช่ไปพูดกันเพื่อ

หาฟืนหาไฟ หาฟืนหาไฟนะ พอพูดเสร็จแล้วไปทางจงกรม ควรที่จะเดินจงกรมแล้วมันจะมีเหตุมีผลบ้าง มันเข้าไปทางจงกรมมันยิ่งงงใหญ่เลย คราวนี้เสียท่าเขามา คราวหน้าเราต้องหาเหตุผลพูดเอาชนะเขาให้ได้

“พูดเอาชนะ ไม่ใช่ทำดีเอาชนะ” พูดเอาชนะคือขวานใจ ปากเป็นขวานไปเที่ยวตากเที่ยวถางเขาใจ จะเที่ยวตากเที่ยวถางเขา ว่าเรานี้มีวิฤติภาวะ เรามีกnowledge เราจะตากถางคนอื่น แต่เราไม่เห็นใจเราเลย หัวใจที่มันเร้าร้อน หัวใจ เห็นไหม เราเป็นมนุษย์นะ เราเห็นภัยในวิฤตสงสารเราถึงมาบวช บวชเป็นนักรบ นักรบเพื่อที่จะรบกับกิเลสตัดหาความทะยานอยากตัวนี้ใจ ตัวที่มันฟูขึ้นมาใจ ถ้าตัวที่มันฟูขึ้นมา เราจะมีสติปัญญาแคลไหนดที่จะจับต้องมันได้ พิจารณามันได้

สิ่งนี้มันเป็นโอกาส เวลาภาวนาขึ้นมาทุกคนก็อยากเห็นกิเลส ทุกคนก็อยากจะวิปัสสนา ทุกคนก็อยากเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง อยากเห็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากเพื่อที่จะได้ต่อสู้กับมัน แต่เวลามันไหลขึ้นมาในหัวใจของเรา ไม่รู้เลยว่ามันไหลขึ้นมาแล้วมันไหลมาในสถานะไหน มันไหลขึ้นมาแล้วเราทำอะไรมันได้ ไหลขึ้นมาแล้วมันยื่นคาบ เห็นไหม สามล้อถูกห่วยใจ กิเลสตัดหาความทะยานอยาก จิตใจของเรามันทุกข์มันยาก เหมือนสามล้อเวลากิเลสมันครอบงำ เห็นไหม สามล้อถูกห่วย สามล้อนี้คนปามีปิ่นนะ มีปิ่นใช้ประโยชน์อะไรไม่เป็น

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสตัดหาความทะยานอยาก เวลามันมีความคิดความเห็นอะไรขึ้นมา กิเลสมันยื่นคาบยื่นอาวุธให้ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ ท่านจะให้อาวุธเข้าไปไปต่อสู้กับกิเลส ใ้กิเลสมันยื่นคาบยื่นอาวุธให้ มันเอาไปทำลายคนอื่นใจ จะไปทำลายคนโน้น จะไปทำลายคนนี้ ก็จะไปเถียงเอาชนะเขา ก็อยากจะเถียงเอาชนะเขา ก็อยากจะเด่นกว่าเขา นี่มันก็เป็นปิ่นใจ เป็นอาวุธใจ กิเลสมันเสริมให้ใจ แล้วก็ไปเหยียบย่ำเขาใจ อย่างนี้เป็นธมฺมสากัจฉา หรือ นี่มันทำลายกันทั้งนั้นนะ

มันทำลายเพราะว่ากิเลสในใจของเรามันฟูขึ้นมา แล้วมันฟูขึ้นมามันเผาผลาญเราก่อนใจ เผาผลาญตัวเองแล้วก็ไปเผาผลาญคนอื่นใจ ทำลายตนแล้วก็ทำลายผู้อื่นใจ ไปทำลายเขาทั่ว ๆ ที่ทุกคนก็มีอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ทุกคนมันก็มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจด้วยกันทั้งนั้น นี่บวชมานักรบเขาบวชมาเพื่อต่อสู้กับกิเลส เขาต้องการชำระล้างกิเลส เขาไม่ใช่จะไปทำลายคนอื่น จะไปชำระกิเลสคนอื่น

เวลาอยู่กับหลวงตาท่านบอกเลยนะ “มันเรื่องของเขา” ทุกคนก็เร้าร้อนมาทั้งนั้น ทุกคนก็หนีภัยมาทั้งนั้น ทุกคนก็ทุกข์มาทั้งนั้น ทุกข์มา เห็นไหม เรามาบวชแล้ว บวชแล้ว เห็นไหม คุณบวชแล้วมันต้องร่มเย็น โอ้ บวชแล้ว พระบวชแล้วร่มเย็น พระเขาอยู่กันอย่างไรร ลังคมเขาสงสัยนะ พระเขาอยู่กันอย่างไรร นี่เขาอยู่กันเขาทำอะไรยังงัยกัน อยู่อย่างนั้นนะพระเขาทำอะไรกัน

เวลาที่เราบวชมาแล้ว เราต้องมีความร่มเย็นของเราสิ ความร่มเย็น ถ้ามันมีสัมมาสมาธิ เห็นไหม มันก็มีความร่มเย็นเป็นสุขมันก็อยู่ของมันได้ แต่ถ้ามันไม่มีสัมมาสมาธิ มันร้อนของมัน ถ้ามันร้อนของมัน เห็นไหม มันร้อนของมัน มันเผาตนเองนี่มันร้อนแล้ว ถ้าร้อนแล้วคนอื่นเดือดร้อนหมด วัดทั้งวัดมันไปหาเขาหมด ขอปรึกษาๆ ฉันทเร้าร้อน ถ้ามันร่มเย็นมันก็มีความสุขของมันใจ แต่นี่มันเร้าร้อน ไปกวนเขาหมดเลย กุฎิไหนก็ไป วุ่นวายไปทั้งวัด ไหนว่าจะร่มเย็นเป็นสุขใจ

นี่ไง เวลาคนปามีป็นใจ นักรบใจ ฉันทเป็นพระปฏิบัติใจ เป็นพระปฏิบัติไปกวนคนอื่นทำไม ไปหาเขาทำไม ต่างคนต่างต้องการความสงบ เขาต้องเข้าทางจงกรมเขานั่งสมาธิของเขา ทำไมไปวุ่นวายกับเขา ใอนี่มันผิดระเบียบทั้งนั้น ถ้าคนมีสามัญสำนึก มันเป็นสิทธิ์ของเขา กุฎิของเขา ร้านของเขา เอ็งเป็นใคร เอ็งเข้าไปเอ็งขออนุญาตใคร มันเข้าไปไม่ได้ มันเป็นสิทธิ์ใจ แต่เหยียบย่ำไปทั่ว บอกว่าเป็นคนที่มีคุณธรรม ธรรมสากจตุรา จะมาสนทนาธรรม จะปรึกษาธรรม คุยธรรมะกัน ใอนี่เขาจะคุยกับเอ็งหรือ เขาต้องการเวลา เขาจะนั่งสมาธิภาวนาของเขา

ใอนี่ก็เหมือนกัน ฉันทพิจารณาแล้วมันปล่อยวางหมด มันว่างหมด จิตมันสักแต่ว่า นี่ที่ทำไมมันเป็นแค่กิริยา กิริยาสิก็เอ็งไปเหยียบย่ำเขา เวลาเอ็งไปกุฎิไปร้านเขา เป็นแค่กิริยา มันไม่เดือดร้อนหรือกณะะ มันเป็นแค่กิริยาเฉยๆ ไม่มีอารมณ์ ใอนี่คนเจ้าของกุฎิมันเดือดร้อนจะตายอยู่แล้ว แต่มึงยังเป็นแค่กิริยานะ

คำว่า “เป็นแค่กิริยา” มันเป็นคำพูดของหลวงตาใจ เวลาเขาพูดถึงว่า พระอรหันต์ทำไมมีอารมณ์รุนแรงขนาดนั้น ท่านบอกว่าถ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้วนี่ เห็นไหม มันเป็นปาปมุต คำว่า “ปาปมุตนะ” มันไม่มีกิเลส ไม่มีเจตนาจะทำร้ายใคร ถ้าไม่มีเจตนาทำร้ายใคร สิ่งนั้นมันไม่เป็นบาปเป็นกรรม ไม่เป็นบาปเป็นกรรม

คำว่า “ไม่เป็นบาปเป็นกรรม” เฉพาะจิตที่เป็นพระอรหันต์เท่านั้น จิตที่เป็นพระอรหันต์เพราะอะไร เพราะท่านไม่มีพญามาร มันไม่มีครอบครัวของมารที่จะคอยชักนำให้เสียหาย สิ่งที

ท่านทำเป็นธรรม คำว่าเป็นธรรมคือเจตนาดี เจตนาดี หวังดี หวังให้คนอื่นได้คุณงามความดี ถ้าหวังคุณงามความดี ขนาดความดี พระอรหันต์ เห็นไหม ข้ามพ้นจากบุญและบาป แม้แต่บุญกุศล ทำคุณงามความดีมันก็ต้องได้บุญกุศลใช่ไหม ทำคุณงามความดีก็ต้องได้คุณงามความดีใช่ไหม แต่พระอรหันต์ท่านไม่ต้องการความดีอย่างนั้นไง

เพราะว่าการเป็นพระอรหันต์ ท่านได้พิจารณาของท่าน ได้ชำระล้างทำลายอวิชชาในใจของท่านหมดสิ้นแล้ว ถ้าหมดสิ้นแล้ว เห็นไหม ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ถ้าเป็นบาปเป็นบุญก็แล้วแต่ มันไม่มีความไปเพิ่มเติม หรือทำให้จิตในธรรมชาติของพระอรหันต์นั้นเสื่อมด้อยลงไป ไอ้ที่ว่าทำที่เป็นกิริยา เป็นประโยชน์กับคนอื่นที่ว่าเป็นบุญๆ มันก็ไม่เป็นบุญกับพระอรหันต์ เพราะพระอรหันต์มันข้ามบุญและบาปไปแล้ว

ถ้าข้ามพ้นจากบุญและบาปไปแล้ว บุญที่สร้างขึ้นมาพระอรหันต์ต้องการบุญอย่างนั้นอีกหรือ บุญอย่างนั้นพระอรหันต์ไม่ต้องการอยู่แล้ว เพราะมันเป็นบุญเป็นผลของวิญญู แต่เวลาพระอรหันต์ท่านทำลายอวิชชาในใจของท่าน ทำลายภวาสวะของท่านไปแล้ว มันข้ามพ้นจากบุญและบาป จะมีความดีสูงส่งขนาดไหน พระอรหันต์ก็ไม่ต้องการคุณงามความดีอันนั้น มันถึงเป็นปาปมุตใจ มันถึงเป็นกิริยาไง ถ้ามันเป็นกิริยามันเป็นกิริยาของพระอรหันต์ที่ท่านสิ้นกิเลสไปแล้ว

ไอ้ของเราก็คือเป็นกิริยาเหมือนกัน เป็นกิริยาต่อเมื่อรู้ได้เปรียบ ถ้ารู้ได้เปรียบเป็นกิริยา ถ้ารู้เสียเปรียบไม่ใช่ซะ ถ้ารู้เสียเปรียบไม่ได้ แต่ถ้ารู้ได้เปรียบนะเป็นกิริยา แค้กิริยา ไม่มีอะไร มันเป็นกิริยา ไม่มีบาปไม่มีบุญกับใคร มันเป็นแค้กิริยา

มันกิริยาของใคร! มันเป็นกิริยาของกิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้น มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง เป็นความจริง เห็นไหม คุณิ มันมีสติมีปัญญา รู้ทันในตัวของตัวเอง มันผิดที่ผิดทางทั้งนั้น เวลามันผิดที่ผิดทาง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสูงส่งแล้ว เราก็ใช้ผิดที่ผิดทางกัน เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ความจริงขึ้นมามันก็ต้องมีสติมีปัญญาลิ มีสติมีปัญญานี้ไอ้แค่ของหยาบๆ ของที่ไปกวณคนอื่นนี่ ของที่ไปเบียดเบียนกัน มันก็รู้อยู่แล้วว่ามันไม่ควร! ของที่ไม่ให้ควรอบัติต้องเพราะไม่ควร อบัติต้องเพราะไม่รู้ อบัติทำว่าทำผิดจริง ของที่ไม่ควร ไม่ควรทำ ทำไปก็เป็นอบัติแล้ว

มันไม่ควรทำ มันไม่ควรทำ ทำไม่ได้ แต่มึงฝืนทำกันทำไม ถ้ามึงฝืนทำก็เหยียบย่ำหัวใจคนอื่นไปใช่ไหม เขาไม่มีหัวใจหรือ คนที่มาบวชนี้ไม่มีหัวใจใช่ไหม มีเราคนเดียวที่มีหัวใจใช่ไหม

แล้วเวลาเราเร้าร้อนเราก็เที่ยวเหยียบย่ำเขาไปทั่วไร่ไหม แล้วเป็นแค่กิริยา มันเป็นแค่กิริยา มันไม่มีผู้ทำความผิด มันเป็นแค่กิริยา มันผิดที่ผิดทาง มันใช้ผิดที่ผิดทาง ไร่ที่ผิดคน

เวลาหลวงตาท่านพูด ท่านพูดของท่านตามความเป็นจริงของท่าน แต่ของเรานี้ไปจำจี๊ปากมาไง แล้วก็เลสมันก็ปลิ้นปล้อนใจ มันปลิ้นปล้อนว่ามันอยากได้ มันอยากทำไง ถ้ามันอยากได้ มันอยากทำก็ทำของมันอย่างนั้นไง มันทำตามที่มันพอใจของมัน ถ้ามันทำตามความพอใจของมัน แล้วมันยังพลิกเพลงว่าเป็นธรรมอีกนะ

ถ้าเป็นธรรมนะ มันจะเห็น คุณิ เวลาหลวงตาท่านชราภาพ ท่านบอกว่าที่ท่านต้องลงมาฉันทุกวันๆ เพราะอะไร นั่นมันเพราะอะไรละ เพราะท่านอยู่ในหมู่คณะไร่ไหม เพราะสังฆะมันเป็นใหญ่ไร่ไหม เพราะอำนาจของสงฆ์ไง ท่านยังต้องลงมาฉันร่วมกับสงฆ์ตลอดเวลา ท่านอายุ ๕๗ ๕๘ ท่านก็ยังมาฉันอยู่กับหมู่คณะตลอดเวลา ท่านไม่สามารถทิ้งหมู่คณะไปได้

นั่น นั่นแค่กิริยา เพราะท่านต้องแบกหามธาตุขันธ์ของท่านมา ท่านเดินมาไม่ได้ คนต้องไปอุ้มมา อุ้มมาเพื่อฉันข้าว แล้วถ้าเราเอาข้าวไปให้ท่านฉัน นั่นเอาข้าวไปให้ท่านฉันมันจะดีกว่ากันไหม ถ้าหัวใจของลูกศิษย์เขาคิดกันอย่างนั้น แต่ท่านไม่ยอม ท่านไม่ยอม ท่านจะลงมาฉันกับหมู่ ท่านบอกว่า “ท่านก็เป็นพระองค์หนึ่ง เป็นแค่พระองค์หนึ่งในหมู่สงฆ์เท่านั้น ท่านไม่ได้ใหญ่ไปกว่าใครเลย” นี่ นี่กิริยา ถ้ามันเป็นกิริยา มันต้องเป็นแบบนี้

แต่ของเรานี้ว่ามันแค่เป็นกิริยานะถ้าถูกได้เปรียบ ถ้าถูกเสียเปรียบนี้ไม่ใช่ ไม่ใช่กิริยา นี่ไง มันใช้ผิดที่ ใช้ผิดที่ผิดทาง แต่ถ้ามันถูกที่ถูกทาง เราไม่ต้องไปมองตรงนั้น นี่ของครูบาอาจารย์ ท่านพูดกับเรานี้มันเป็นที่น่าชื่นชม เวลาหลวงตาท่านพูด ครูบาอาจารย์ท่านพูดนี้ น่าชื่นชม น่าชื่นชมเพราะอะไร น่าชื่นชมเพราะว่าท่านทำของท่าน แล้วท่านอธิบายให้เราฟัง นี่ผลของมันเป็นอย่างนั้น

แต่ของเรา เห็นไหม เราเป็นผู้น้อย เรายังต่ำต้อยอยู่ เราก็พยายามสร้างของเรา เราฝึกหัดสติของเรา เราฝึกหัดสติของเรา มีสติ ถ้ามีสตินะ การกระทำต่างๆ มันจะไม่ผิดที่ผิดทาง การกระทำยังไง หยิบจับสิ่งใดต้องให้มีสติ แล้วฝึกหัดสติของเรา แล้วหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ ให้มันเกิดสัมมาสมาธิ ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา มันจะมีความสุขความสงบความระงับขึ้นมา แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา กาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิ มันมหัศจรรย์ มันแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก แล้วมหัศจรรย์เพราะมันมหัศจรรย์ มันมหัศจรรย์เพราะอะไร เพราะ

กิเลสมันตามไม่ทัน

ไอ้อย่างที่เรารู้ๆ ในโลกนี้ ปัญญาที่เราเข้าใจอยู่นี้ มันเป็นปัญญาโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากสัญชาตญาณนี้ เราก็เข้าใจได้ เราเข้าใจได้มันจะเกิดละเอียดขนาดไหนเราก็เข้าใจได้ เห็นไหม แต่เวลาเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาเหนือโลก เราเข้าใจไม่ได้ เราเข้าใจไม่ได้เลย แล้วถ้าเข้าใจไม่ได้มันเกิดมาจากไหนล่ะ

ถ้ามันเกิดมาอย่างนั้น เกิดมาจากเรา เราเป็นคน เห็นไหม ถ้ามันถูกที่ถูกทางนี้ เราฝึกหัดของเราใจ สติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่มันเกิดจากการภาวนานี้ให้มันเกิดขึ้นจากความเป็นจริงของเรา แล้วถ้าเป็นความจริง ความจริงจะเกิดขึ้นมา ฝึกหัดของเราขึ้นมาให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา แต่เราทำของเราไม่ได้ เราทำของเราได้นี้ เสร็จแล้วเราก็มองว่าเราพยายามพลิกแพลง พลิกแพลงขนาดไหน เราก็หลอกตัวเองอยู่แล้ว เอ็งหลอกตัวเองมา แล้วคนอื่นเขาไม่เห็นนี่มันเป็นไปได้อย่างไร

ความลับไม่มีในโลก เราเองเราก็หลอกหลวงเรา หลอกหลวงเราว่า แหม จิตมันก็เป็นสักแต่ว่า มันก็เป็นเช่นนั้นเอง เช่นนั้นเอง...เอ็งทุกข์ทำไม เช่นนั้นเอง...เอ็งสงสัยทำไม นี่มันก็เช่นนั้นเอง มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก

ถ้ามันเป็นความจริงนะ ถ้าจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสู่ปัญญานะ โอ้ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง มันภาวนามยปัญญามันมหัศจรรย์ มันมหัศจรรย์มาก มันชำระล้าง มันเข้าไปเนื้อของจิต มันพิจารณาของมัน พิจารณาของมัน เห็นไหม ภาวนาแล้วมันเป็นมรรค เวลามันจับมันเคลื่อนไปนี่ มันมหัศจรรย์ แล้วใครเป็นคนทำล่ะ

เวลาเราพูด มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐๆ เวลามันเกิดภาวนามยปัญญา มันเกิดมรรคขึ้นมา นี่มันมหัศจรรย์ มันมหัศจรรย์ในตัวเราเองนะ อู๊ย มันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ปัญญาเราเกิดได้ขนาดนี้ แล้วปัญญาเกิดขนาดนี้ เวลามันชำระล้างแล้วกิเลสเป็นนามธรรม กิเลสเป็นนามธรรม เห็นไหม เวลาปัญญามันเท่าทันกิเลส โคนชำระล้างกิเลสมันสลบไป กิเลสมันหลบเลี่ยงไป มันโล่ง มันโล่ง มันโล่งมันโล่งนั่นมันตักตักปทาน ทั้งๆ ที่เกิดปัญญานะ

แต่ถ้าปัญญายังไม่เกิดเลยนี่ ปัญญายังไม่เกิด สิ่งที่เราคิดจินตนาการนี้มันเป็นจินตนาการทั้งนั้น มันไม่มีความจริงเลย ถ้าไม่มีความจริงมันจับต้องไม่ได้ มันพูดไม่ได้ ถ้ามันพูดได้ๆ มันก็เป็นความจริงได้ ถ้ามันพูดไม่ได้นี่มันจะเอามาจากไหน ก็มันพูดไม่ได้ เพราะคนมันไม่เคยเห็น คน

ไม่เคยเห็นมันก็มีแต่ตำราเท่านั้น อ่านในตำรามาก็คาดเดากันไป นี่มันผิดที่ผิดทางไปหมดเลย

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ท่านถึงย้อนกลับมากว่า “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ครูบาอาจารย์ของเรานะจะให้ต่างคนต่างประพฤติปฏิบัติ อยากให้ต่างคนต่างภาวนา ให้มันเกิดขึ้นมาเป็นสังขาร เป็นกิจจญาณ เป็นสังขญาณ ก็อยากให้คนนั้นได้ความจริงนะ ก็อยากให้ใจดวงนั้นได้มีคุณธรรมจริงๆ

แล้วถ้ามีคุณธรรมจริงๆ นะ ถ้าพิจารณาไปแล้วนะ อย่างเช่นครูบาอาจารย์ เห็นไหม นั่นนะ ถ้าคำว่าเป็นกิริยานะ ถูกต้อง อย่างหลวงปู่ตื้อนี่ ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านสิ้นกิเลสไปแล้วนะ เป็นแค่กิริยา คำว่า “กิริยา” ท่านทำแต่ประโยชน์นะ ท่านทำประโยชน์ทั้งนั้น ท่านไม่เคยเห็นแก่ตัวของท่านเองเลย ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านทำ ท่านทำประโยชน์กับศาสนา ทำประโยชน์กับโลก ไม่ได้ทำประโยชน์กับตัวท่านเลย ท่านไม่เคยเห็นตัวท่านเลย

หลวงตาพูดประจำ “ตื่นนอนมาไม่เคยคิดถึงตัวเองเลย คิดถึงแต่เรื่องราว ที่ไหนมันขาดแคลน ที่ไหนที่มันมีความทุกข์ความยาก” ท่านไม่เคยคิดถึงตัวท่านเองเลย เข้าขึ้นมา ตื่นนอนขึ้นมา คิดถึงคนอื่นก่อน คิดถึงสงฆ์ก่อน คิดถึงความทุกข์ยากของมนุษย์ก่อน ท่านไม่เคยคิดถึงท่านเลย แต่ก่อนหน้านั้น ก่อนหน้านั้นเพราะท่านอยู่ในป่าในเขา ท่านก็พยายามเอาตัวท่านรอดให้ได้ก่อน ถ้าเรายังเอาตัวรอดไม่ได้ “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ตนยังพึ่งตนไม่ได้ ตนจะไปให้ใครพึ่งได้ แล้วไปให้ใครอาศัยได้ ตนต้องเป็นที่พึ่งของตนให้ได้ก่อน แล้วคนอื่นจะไปพึ่งพาอาศัยได้ ถ้าพึ่งพาอาศัยได้มันก็เป็นประโยชน์ได้

ก่อนที่จะคิดถึงคนอื่นมันต้องชำระล้าง ชำระล้างความตระหนี่ถี่เหนียว ชำระล้างอวิชชาในหัวใจของตัวให้จบสิ้นไปก่อน ถ้าเรายังชำระล้างกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรายังไม่ได้ก่อน แล้วเรอบอกมีคุณธรรมนี้ผิดที่ผิดทาง นี่สูตรธรรมะ ไปจำสูตรธรรมะมาแล้วก็แสดงออกตามนั้น แต่ไอ้สิ่งที่ว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยาก ความเห็นแก่ตัวมันอยู่จิตใต้สำนึกนี้มันแสดงออกหมดแล้วเวลาไปก็แค่กิริยา มันเป็นแค่กิริยาเท่านั้น มันไม่มีผลกับใคร

ก็เอ็งเหยียบย่ำเขา เอ็งเอารัดเอาเปรียบเขา เอ็งเอาแต่ได้ออยู่คนเดียว มันก็เป็นกิริยาดี ถ้าเอ็งเสียบ้างเอ็งยอมไหม เวลาเอ็งเสียนี้ให้คนอื่นเขาได้ประโยชน์บ้างนี่ เอ็งยอมรับหรือเปล่า

นี่พูดถึงในหมู่คณะนะ นี่ของอย่างนี้มันของเป็นวัตถุ ของเป็นขั้ววัด ของเป็นของใช้สอย

ของเป็นของข้างนอกนะ มันไม่ใช่ของจริงๆ เลย ของจริงๆ นะนี่จิตนิสัย การเวียนว่ายตายเกิดใน
 วัฏฏะ ถ้าการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี่สิ่งที่มันมีมาๆ มันมีของมันมาอย่างนี้ ถ้ามันมีของมันมา
 อย่างนี้ เห็นไหม คุณติ แล้วเราต่างคนต่างจะมาชำระล้าง ต่างคนต่างจะมาแก้ไข ต่างคนต่างมาชำระ
 ล้าง ต่างคนต่างจะมาแก้ไข ต่างคนต่างแก้ไขของตัวเอง

ถ้าแก้ไขของตัวเอง เห็นไหม ใครมีทิฏฐิมานะขนาดไหน ใครมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก
 ขนาดไหน คนคนนั้น ใจดวงนั้น อุดตา หิ อุดตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนคนนั้นต้องทำ
 ความสงบของใจเข้ามาให้ได้ ถ้าใจสงบเข้ามาได้ แล้วใจเข้าไปแยกแยะพิจารณาได้ เห็นไหม มันก็
 จะเป็นผลงานของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงใดยังทำขึ้นมาด้วยใจของตัวเองไม่ได้ เห็นไหม สิ่งที่เราฟัง
 ครูบาอาจารย์มานะ นั่นเขาเรียกว่า “ฟังธรรม ฟังธรรม” ฟังธรรมขึ้นมา ฟังธรรมเพื่อหาอุบาย ฟัง
 ธรรมขึ้นมาเพื่อหาเทคนิคของเรา

ในเมื่อเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจนตรอก เราหาทางออกไม่ได้ เห็นไหม เราก็อาศัย
 ครูบาอาจารย์นะบิกทาง คำว่าบิกทาง มันไม่ใช่ของเรา เข้มทิศนะ เข้มทิศมันไปไหนไม่ได้หรอก
 เข้มทิศมันแค่ชี้ขึ้นทิศเหนือแค่นั้นนะ เราต้องอ่านเข้มทิศ

นี่ก็เหมือนกัน อุบายวิธีการเป็นอุบาย อุบายแล้วจิตของเราถ้ามีปัญหาขึ้นมา เราแยกแยะ
 ของเรา เราใช้ปัญญาของเรา ให้มันเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา ถ้าเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เพื่อ
 ประโยชน์กับใจดวงนี้ไง ถ้าใจดวงนี้มันทำของมันได้ มันก็เป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ไง ถ้าใจดวง
 นี้มันพิจารณาขึ้นมา ถ้ามันทำได้มันเป็นความจริงขึ้นมา เพราะความจริงๆ แล้วนี่ มันอยู่ตาย
 กิเลสมันเป็นอย่างนี้หรือ โอ้ เราเดินตามมันมาตั้งนานเนาะ ที่เราทำไปนี่ผิดพลาดเลย ที่เราทำไปนี่
 โอ้ ที่เราทำไปนี่ โอ้ กิเลสพาไปนี่เราไม่รู้เลย มันผิดพลาดเลย ฟังมาเห็นจริงวันนี้ ถ้าเห็นจริงวันนี้
 มันจะแก้ไขของมันไป

ไอ้ที่มันไม่มีเลย ล้มลุกคลุกคลานไป ให้กิเลสมันเหยียบย่ำไปอยู่อย่างนั้นนะ แล้วก็เชื่อมั่น
 ไป สามล่ออุกหวย โจรมันมีปืน กิเลสแล้วมันได้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสริม
 เข้าไปอีก โอ้โฮ มันไปใหญ่เลย มันเป็นแค่กิริยา โอ้ ฟังแล้วเราจะอ้วก มันเป็นแค่กิริยา ถ้าเป็นแค่
 กิริยาเอ็งพูดทำไม ถ้ามันเป็นกิริยาเอ็งก็รู้ของเอ็งอยู่แล้ว คนอื่นที่เขาได้ผลกระทบ เขาคิดเอง คนที่
 เขาได้ผลกระทบเขารู้ คนอื่นที่ได้รับผลกระทบนะ มันเป็นกิริยาหรือเปล่าละ มันสะท้อนเขา

ถ้าเป็นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม พวกเราพวกคิบบๆ ใจ โอ้

พวกคิปปๆ ไอ้พวกคนหยาบเข้าไปอยู่กับท่าน ท่านก็ถามท่านก็ถามด้วยธรรมะของท่าน ไอ้อย่างนี้ถ้า
ว่ามันสะเทือน สะเทือนอยู่แล้ว เพราะเรามาเรามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ มันต้องสะเทือนสิ ถ้าไม่
สะเทือนมันจะแก้ไขอย่างไรล่ะ ก็กิเลสทั้งนั้น ในใจเรามีแต่กิเลสทั้งนั้นสิ่งที่มันพอกพูนในหัวใจ
ของเรานี้ แล้วเรามา เราเพื่อมาถอดมาถอดมาถอด แต่เราถอดมันไม่ได้ นี่คนป่ามีปืน กิเลสมัน
เรียนธรรมะ แล้วกิเลสมันก็เอาธรรมะมาพอกพูนหัวใจของเรา พอกพูนทิวภูมิมานะของเรา ว่าเรามี
คุณธรรมๆ มันเป็นแค่กิริยา

แต่ถ้าไปหาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านถามท่านถามของ ท่านถามท่านถามของ ท่าน
เพื่อจะชำระล้างกิเลสในใจของเรา ถ้าชำระล้างกิเลสในใจของเรา ถ้าเราเป็นจริงขึ้นมา ถ้าจบสิ้น
กระบวนการแล้วเหมือนพระอัสสชิ เดินบิณฑบาตด้วยความนุ่มนวล ด้วยความมีสติสัมปชัญญะ
พระสารีบุตรเดินตามไปเห็น เห็นการเคลื่อนไหวของพระอัสสชิ ไอ้ ต้องมีสติมีปัญญาแน่นอน

เราศึกษามาๆ คุณติ สัจจะเยย ไอ้พวกฤทธิษีไฟพรหมฤทธิมีเดช มีฤทธิมีเดชมันอกัญญา มัน
เรื่องข้างนอก แต่เรื่องอริยสังเรื่องภายใน เรื่องกำจัดอวิชชาในหัวใจใครมันจะทำได้ขนาดนั้น
เพราะไปเห็นกับพวกที่มีฤทธิมีเดชมาแล้ว มีฤทธิมีเดชมันเป็นอกัญญาอยู่ข้างนอก เวลาเห็น
พระอัสสชิแสดงออก มันแสดงออกจากหัวใจ เพราะการเดิน การอยู่ การเหยียด การคู้ นี่มันมี
สติสัมปชัญญะ ต้องมีสิ่งใดมหัศจรรย์ ตามไปๆ

เวลาฟังเทศน์ เห็นไหม ฟังเทศน์ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าให้ไปแก้ที่เหตุนั้น” แล้วเหตุของเรา อวิชชาในหัวใจของเรา ไอ้เหตุ ไอ้ใจ ไอ้หน้าด้านในหัวใจ
ของเรา เราเห็นมันหรือเปล่า ถ้าเราไม่เห็นเราไปแก้ที่ไหน สิ่ง que แสดงออกๆ มาจากพฤติกรรม แล้ว
มันมาจากไหน ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ กิริยามาแต่เหตุ กิริยาๆ มาแต่เหตุ แต่เหตุ เหตุนี้ของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก้ที่เหตุนั้น ย้อนกลับไปแก้ที่เหตุนั้น ไม่ได้แก้ที่กิริยาที่แสดงออก
นี้

แต่ครูบาอาจารย์ของเราหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว
ท่านไปแก้ที่เหตุจบแล้ว พอท่านไปแก้ที่เหตุจบแล้ว สิ่งที่ท่านแสดงออกเลยเป็นแค่กิริยา ไอ้ของ
เรากิเลสต้นหาความทะยานอยากท่วมหัว แล้วบอกเป็นแค่กิริยา มันผิดที่ผิดทาง ผิดบุคคลผิด
สถานที่ ผิดทุกอย่าง เพราะอะไร? เพราะเราทำให้มันผิด เพราะเราไม่เข้าใจ

ฉะนั้น ถ้าเราทำให้เข้าใจ เราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเราเข้าใจขึ้นมา

เห็นไหม เราจะย้อนกลับมา ทำให้มันถูกที่ถูกทาง ถูกที่ถูกทางนี้ เราเป็นคนหนา เราเป็นปุณฺชน เราต้องเริ่มต้นตั้งแต่เรามีศีล เรามีศีลมีความปกติของเรา แล้วเราอยู่ในที่สงบสงัดของเรา เราอย่าไปกวนใคร อย่าไปกวนเขา! เขาก็ทุกข์มา เขาก็เร่าร้อนมา มึงเร่าร้อนมึงก็อยู่ในกุฏิมึงสิ! มึงไปกวนใคร ทำใจมึงให้อยู่ก่อนสิ ไปวุ่นวายกับใคร

เพราะมันไม่มีหน้าที่ หน้าที่ที่วัดนี้เขามอบให้ทุกคนมีหน้าที่ ใครหน้าที่รับผิดชอบสิ่งใด คนที่ไม่มีหน้าที่ต้องไม่มีหน้าที่ “มันเป็นแค่กิริยา มันเป็นแค่กิริยา” กิริยาของมาร มารมันจีเอาแล้วไปเหยียบย่ำเขา มันเป็นแค่กิริยา เวลาตัวเองจะทำมันเป็นแค่กิริยา คนอื่นทำ ตัวเราไม่ยอม คนอื่นมาทำตัวเราไม่ยอมรับ แต่ไปทำเขาซะ

มันเป็นข้อเท็จจริงของครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ คำว่า “กิริยาของท่าน” ใจของเรานี้ก็เลศท้วงหัวเป็นแค่กิริยา ได้เปรียบนี้มันกิริยา เสียเปรียบมันไม่ยอม เอวัง